

Karl Marx ve Max Weber, Hallstatt adında bir kasabada yaşamaktadır. Halstatt kasabası kısa süre önce belediye başkanlığı seçimlerini geride bırakmıştı. Seçilen yeni başkan, eski başkanın aksine sosyal sınıflandırma yapıyordu. Kasabadaki bu atmosfer değişikliği kasabanın sakinleri olan Weber ve Marx'ın da gündemindeydi. Bu ikili yağmurlu bir günde kıraathane de karşılaşırlar ve tavla oynarken sohbet ederler.

Max Weber: Nasılsın Marx?

Karl Marx: Teşekkür ederim, iyiyim sen nasılsın?

Max Weber: Teşekkürler, bende iyiyim.

Sohbet ederken içeriye yağmurdan ıslanan çulsuz bir adamın girdiğini fark ederler. Adam kıraathanenin sahibine şuanda yanında para olmadığını, karnının aç olduğunu ve parasını en kısa zamanda ödeyeceğini söyler. Ancak kıraathanenin sahibi veresiye kabul etmeyeceğini söyler. Olayı dikkatle izleyen Marx ve Weber çulsuz adama yardım ederek ona çorba alırlar. Tekrar tavlaya dönen ikili konu hakkında konuşmaya başlarlar.

Max Weber: Bu adam Legrand fabrikasında çalışan işçilerden birisi. Patronların bu kadar zenginken işçi sınıfının bu kadar çulsuz olması düşündürücü.

Karl Marx: İşçi sınıfının emeğini almaması sürpriz bir durum değil. Aslında bana sorarsan bir insanın babasının kim olacağını seçememesi gibi sınıfına ilişkin de herhangi bir seçim söz konusu olamaz. Toplumsal sınıfların ise ekonomik farklılıklarla iç içe olduğu aşikâr. Bu iki kavram tamamen birbirine dayanıyor.

Max Weber: Evet, haklısın.

Karl Marx: Kapitalizm bu kasabayı da sardı artık. Belediye başkanı bile buna ayak uyduruyor, mülkiyet ilişkilerine göre tabakalarına ayırıyor. Böyle giderse toplumsal tabakalaşma daha da derinleşecek.

Max Weber: Toplumsal tabakalaşma hakkında sen ne düşünüyorsun?

Karl Marx: Ben sınıf ve tabakalaşmaya kategorik yaklaşıyorum. Üretimde ki mülkiyet ilişkilerine göre şekillenen iktisat temelli bir sınıftır bence. Belediye başkanının da yaptığı gibi. Bana göre modern burjuva toplumunda temelde iki temel sınıf bulunur. Birincisi üretim araçlarının mülkiyetini elinde bulunduran



burjuvazi ikincisi emeğini satarak geçinen mülksüz proleterya. Bence bu iki temel sınıf arasında lümpen proleterya ve küçük burjuvazi bulunmaktadır. Ancak bana sorarsan bu iki sınıfın ve arkaik bir zümre olan köylülüğün ortadan kalkacağını ve nihayetinde iki sınıf arasında bir kutuplaşmanın gerçekleşeceğini düşünüyorum. Senin de düşünceni merak ediyorum.

Max Weber: Ben senin düşüncenin aksine sosyal toplumsal tabakalaşmayı sınıf, statü ve siyasi gücün üzerine kurulu olduğunu düşünüyorum. Bana göre ekonomik düzen içerisinde sınıfların bir konumu da vardır; ancak sosyal düzen içerisinde de aynı rolü statü grupları oynar. Bu ikisini tamamlayan bir biçimde siyasi yapıdaki güç ve saygınlık devreye girer. Bence toplumsal tabakalaşma bu üç alanın birbiriyle etkileşimli çerçevesinde gelişir.

Karl Marx: Eskiden bu kasaba böyle değildi. Özellikle seçimlerden sonra sosyal sınıflar daha da arttı. Sence sosyal sınıfları doğuran ne olabilir?

Max Weber: Benim görüşüme göre sosyal sınıfları doğuran bilinçtir. Bu sebeple birey ve gruplar önemlidir.

Karl Marx: Katılmıyorum. İnsanların maddi yaşam koşullarını belirleyen onların bilinçleri değildir, bu maddi koşullar onların bilinçlerini belirler. Bu sebeple sınıfları doğuran kesinlikle bilinç değil, kişilerin içinde bulundukları ortamlardır. Bu yüzden toplum daha önemlidir.

Max Weber: Sosyal sınıf arttıkça sınıf farklılığı da artıyor mesela bir fabrika işçisi ile büro işçisi arasında her ikisinde emeklerini satarak geçimlerini sağladıkları ve kazançları arasında da çoğu zaman önemli bir fark olmadığı göz önünde tutulacak olursak ekonomik ölçüye göre sınıf farkı olamaması gerekirken, büro işçisinin, sosyal saygınlık yönünden toplumda daha üstün bir yer işgal etmesi ve genellikle kendini "orta sınıf" a dahil etmesi, bu gerçeğin sınıf farklılığı örneklerinden biridir bence.

Karl Marx: Sınıf farklılığını ortadan kaldırmak için çözüm bulacak kişi belediye başkanı fakat ondan pek umudum yok. Bana kalırsa eğer proleterya, burjuvaziyle savaşımında, koşulların zorlamasıyla, kendisini bir sınıf olarak örgütlemek zorunda kalacak, bir devrim yoluyla kendisini egemen sınıf durumuna getirecek ve egemen sınıf olarak eski üretim ilişkilerini zor kullanarak ortadan kaldıracak olursa, o zaman, bu ilişkilerle birlikte, sınıf karşıtıtlıklarının ve genel olarak sınıfların varoluş koşullarını da ortadan kaldırmış ve böylelikle bir sınıf olarak kendi egemenliğini ortadan kaldırmış olur. Sınıflarıyla ve sınıf



karşıtlıklarıyla birlikte eski burjuva toplumun yerini, her bir kişinin özgür gelişiminin herkesin özgür gelişiminin koşulu olduğu bir birlik alacaktır. Devrim kesinlikle gereklidir.

Max Weber: Bence piyasa ekonomisinin olmadığı yerlerde sınıf farkı olmaz ne yazık ki piyasa ekonomisi devam edeceğine göre de bu durum pek mümkün değil.

Karl Marx: Pekâlâ, varsayalım ki toplumsal sınıfların olmadığı bir toplumdayız. İnsanların bireysel olduğu, sınıflaşmanın olmadığı bir toplumdan bahsediyorum. Böyle bir toplum nasıl olurdu?

Max Weber: Bu söylediğin şey çok ütöpik. Böyle bir şey mümkün değil. Bence sınıflar gruplardan ziyade istatistik toplumlardır. Bir davranış, insanların konumlara ulaşma mal ve hizmetleri satın alma ve onlara sahip olma süreci, bir grup perspektifinden ziyade bireysel bir perspektif tarafından karakterize edildiği için sınıf gereklidir.

Karl Marx: Örnek verebilir misin buna?

Max Weber: Şunu örnek verebilirim; örneğin, yatırımcılar borsada para kazanmaya çalışırken bireysel olarak kâr veya zarar ederken bile bazı ortak çıkarlara sahip olabilir, birbirleriyle belirli bilgileri paylaşabilir ve hatta dışarıdan yabancıların girmesini engellemek için güçlerini birleştirebilirler.

Karl Marx: Güzel bir sohbetti. Çok müteşekkirdim. Yağmur tekrar başlamadan eve dönsem iyi olur.

Max Weber: Evet, tekrar yağmur başlamadan eve dönsek iyi olur. Görüşmek üzere...

Karl Marx: Beni lafa tuttun ve tavlayı kazandın. Bir daha ki sefere bu numarayı yemeyeceğim.

Max Weber: 'tebessüm ederek' bir sonraki rövanşta görüşürüz.

Tavlada kaybeden Karl Marx hesabı ödemek üzere kiraathane sahibinin yanına gider ve "Hayvan olmak istiyorsan olabilirsiniz elbette. Bunun için insanlığın acılarına sırt çevirmen ve yalnız kendi tuna özen göstermen yeterli." der ve kapıdan çıkar

Şule Karakaş

